

גורמים והשלכות של מנהיגות מעצבת בקרב מנהיגי ביניים בבתי הספר

אילה צדוק, אוניברסיטת בר אילן, ayala.zadok2@gmail.com

ד"ר פסקל בן עוליאל, אוניברסיטת בר אילן, pascalebenoliel@gmail.com

רקע: בעידן הנוכחי, המשימות המוטלות על מנהל בית הספר הולכות ומתרבות ונוצר צורך לבזר את תחומי האחריות המנהיגותיים בכל שדרות בית הספר.

מטרות: מחקר זה התמקד במנהיגי הביניים - מורים בעלי תפקיד בכיר וידע ארגוני המצויים בעמדות מפתח המשפיעות על הישגים ואפקטיביות בית ספרית, ומציע לבחון את הגורמים וההשלכות של המנהיגות המעצבת בקרב מנהיגי הביניים. המחקר יוצא ממחקרים עכשוויים המציגים את חשיבות בחינת מנהיגות המעצבת כמשתנה רב ממדי היות ותתי ממדי המנהיגות המעצבת, כריזמה, הנעה השראתית, התייחסות אינדיבידואלית, ואתגור אינטלקטואלי נמצאו כבעלי השפעה דיפרנציאלית על תפקוד ועמדות מורים. בהתאם לכך, מטרת המחקר לבחון את ההשפעה של מאפייני האישיות מהטיפולוגיה של ה-Big Five (החצנה, יסודיות, פתיחות לחוויות, נעימות ונוירוטיות) בקרב מנהלי הביניים על נטייתם לממדי המנהיגות המעצבת והשפעתה הדיפרנציאלית של ממדי המנהיגות המעצבת של מנהיגי ביניים על המחויבות הארגונית והמקצועית של המורים.

שיטה: המחקר נערך בקרב 371 נבדקים, מהם 114 מנהיגי ביניים ו-257 מורים, על מנת להימנע מבעית מקור אחד. מנהיגי הביניים השיבו על שאלון מאפייני אישיות (NEO-FFI), והמורים מילאו שאלון מנהיגות מעצבת (MLQ), שאלון מחויבות ארגונית של מודי ואחרים ושאלון מחויבות מקצועית של לודהל וקזנר.

ממצאים: ממצאי ניתוח גורמים הראו כי המנהיגות המעצבת מהווה משתנה חד גורמי, זאת בניגוד לגישת המחקר הרב מימדית המוצעת. עם זאת, ממצאי ניתוח משוואות מבניות (SEM) הראו כי מנהיגות מעצבת ומאפייני אישיות: פתיחות לחוויות ונעימות בקרב מנהיגי הביניים מסבירים 51% מהשונות המוסברת של מחויבות מקצועית של המורים בעוד שמנהיגות מעצבת מסבירה 59% מהשונות במחויבות ארגונית של המורים ($\chi^2/df = 3.14$; CFI=.97; TLI=.94; IFI=.97; RMSEA=.08). ממצאי המודל מראים קשר ישיר בין מנהיגות מעצבת ואישיות המנהיג לבין עמדות המורים. אישיות מנהיג הביניים מהווה גורם ישיר התורם לעמדות המורים. ככל שמנהיג הביניים נתפס בעיני המורים כמנהיג מעצב וכן, ככל שאישיותו נתפסת נעימה ופתוחה לחוויות, כך מחויבותם המקצועית של המורים רבה יותר. בנוסף, ברמות גבוהות של מנהיגות מעצבת גוברת מחויבותם הארגונית של המורים.

תרומות ומחקרי המשך: חקירה זו בעלת חשיבות מכיוון שהרחבת תפקידיהם של מנהיגי הביניים מעבר למסגרת הכתה, והמציאות שבה יש להם השפעה על הצלחת בית הספר, מובילים לחיפוש אחר הדרכים המשפיעות על ביצועם. למרות חשיבותו של תפקיד מנהיג הביניים, הספרות על המנהיגות הבית ספרית מתעלמת לעתים קרובות מתרומתם החשובה.